

Milton Friedman: Kapitalizam i sloboda

Liberalizam i egalitarizam

Srž filozofije liberalizma jest vjera u dostojanstvo pojedinca, u njegovu slobodu da do maksimuma iskoristi svoje sposobnosti i mogućnosti, prema vlastitom izboru ali pod jednim uvjetom da time ne narušava slobodu drugih da to isto čine. Ovo podrazumijeva vjeru u jednakost ljudi u jednom smislu, i u njihovu nejednakost u drugom. Svaki čovjek ima jednako pravo na slobodu. To je važno i temeljno pravo upravo zato što su ljudi različiti, i zato što će ljudska bića svoju slobodu koristiti na različite načine, kako bi u tom procesu pridonosili općoj kulturi ljudske zajednice u kojoj žive.

Liberal će stoga oštro lučiti između jednakosti prava i jednakosti mogućnosti s jedne strane, i materijalne jednakosti ili jednakosti ishoda s druge strane. On će pozdraviti činjenicu da slobodno društvo više od ijednog drugog teži većoj materijalnoj jednakosti. Ali to će on smatrati tek poželjnim nusproduktom slobodnog društva, a ne i njegovim glavnim opravdanjem. On će pozdraviti mjere kojima se promiču sloboda i jednakost, kao što su mjere kojima se uklanja moć monopola i unapređuje djelovanje tržišta. On će privatnu dobrotvornost, usmjerenu prema pomaganju manje sretnih, smatrati primjerom prave upotrebe slobode. On će možda odobriti državnu akciju usmjerenu prema ublažavanju siromaštva kao djelotvorniji način kojim najveći dio ljudske zajednice postiže zajednički cilj. On će to uraditi međutim sa žaljenjem, s obzirom na činjenicu da je dobrovoljnu akciju zamijenila prisilna.

Do ovoga stupnja ići će i egalitarist. Ali on hoće ići i dalje. On će braniti pravo da se jednima uzima kako bi se dalo drugima, ali ne kao djelotvornije sredstvo, kojim "neki" mogu postići željeni cilj, nego u ime "pravde". U ovoj točki jednakost ulazi u oštar sukob sa slobodom; mora se birati. Ne može se biti i egalitarist u ovome smislu i liberal.